

Entrevista

Roser Busquets,

Quan s'escorcollen trets biogràfics personals sol haver-hi tendència al detall numerat amb anys, per marcar etapes. A l'hora de fer un perfil, però, hi ha també elements sense calendari, com uns fonaments: són el nucli de les herències de tot ordre. Roser Busquets i Verdaguer és de família del cor de la rambla de la Llibertat, de Girona, emblema ja de presència cívica. És filla de Josep M. Busquets i neboda dels germans Narcís, Lluís i Jaume Busquets. Tota una nissaga: eren els sensibles i intel·ligents col·laboradors de grans personalitats del segle passat, al camp de les arts aplicades, a la memorable època del noucentisme a Girona. Les herències genètiques són reserves que ens van fent companyia tota la vida. A casa de la Roser Busquets el meu company fotògraf ha pogut captar imatges d'objectes que parlen de les presències del passat. El present ens l'explica en viu la Roser Busquets, que quan era una nena de sis anys, amb les aficions encarrilades cap a l'art, va començar d'estudiar música i no ha parat. Queda clar que la torxa artística, ara amb música, ha continuat avançant amb una decidida fidelitat a la participació cívica i educativa.

—Quins són els teus començaments?

—La meua afició a la música va començar quan jo tenia sis anys, en una petita acadèmia que el mestre Francesc Civil tenia al carrer de l'Argenteria. Vinc de família d'artistes: el meu pare era Josep M. Busquets, decorador amb reconeguda fama, i la meua mare, Rosa Verdaguer, regentava un establiment familiar d'articles de viatge, a la Rambla, notablement decorat, com pertocava. A casa meua era fàcil que t'encarilessin les aficions. Al final del curs l'acadèmia del senyor Civil organitzava un recital al Casino; jo tenia vuit anys quan vaig prendre-

hi part i recordo que, en acabar, el meu pare em va regalar una capsa de bombons. Als deu anys vaig ingressar al batxillerat a l'acadèmia Coquard, per passar a estudiar-ho a l'institut Muntaner, de Figueres, i m'estava a les monges escolàpies, on hi havia de superiora una germana del meu avi. Vaig continuar la música amb la monja que portava els estudis d'aquesta matèria. Quan tenia vacances tornava a casa i a la classe del mestre Civil. No em cansaré de recordar i agrair-li tot el que ell va fer per mi a l'inici; amb els meus pocs anys, amb possibles cansaments o desorienta-

JORDI DALMAU

FOTOS: **PERE DURAN**

la batuta de Saba Nova

cions, el mestre Civil va ser l'educador que em va convèncer i engrescar. Després del batxillerat ja em vaig quedar a Girona i vaig acabar la carrera de música, que eren vuit cursos de solfeig i vuit de piano.

—Aquest títol tenia validesa oficial?

—No. Calia continuar estudiant, i molt: quatre cursos d'harmonia, tres d'acompanyament, fuga i contrapunt. Així s'obtenia el «Título superior de piano y solfeo, teoría de la música, transposición y acompañamiento». El vaig obtenir l'any 1980.

—Com va començar la teva activitat a l'ensenyament de música?

—El Conservatori de Música tenia el seu emplaçament al carrer de l'Escola Pia, núm. 2, i més tard es traslladà a les Voltes d'en Rosés. Hi havia els mestres Francesc Civil, Josep Viader, Ramon Arnau, mossèn Francesc Geli, Josep Saló i Joan Guillaume. Vaig rebre la proposta d'entrar-hi a donar classes per part del mestre Viader i mossèn Geli. Les meves matèries eren solfeig i piano. Vaig viure-hi un canvi

de metodologia, que aportà el mestre Viader, consistent a introduir el mètode Orff, que utilitza instruments de percussió, com xilòfon i metal·lòfon, i la flauta dolça com a instruments «suavitadors» de la possible duresa del solfeig per a nens petits. Amb els anys en vaig assumir la subdirecció, després cap d'estudis i l'últim any en vaig ser directora. Em vaig jubilar del Conservatori l'any 2001.

—Un altre teu àmbit educatiu és l'Escola Normal del Magisteri.

—Sí. Hi vaig entrar per la circumstància de substituir provisionalment el mestre Viader, que era a Madrid a fer-hi oposicions. La Normal és un altre centre que canvià d'emplaçament, primer era al carrer Anselm Clavé, després anà al carrer Emili Grabit. L'any 1975 era professora fixa i m'hi vaig estar 26 anys. És tot un repte poder educar els futurs mestres en la pedagogia musical que després hauran de transmetre a l'escola. Però és clar, amb els nens i nenes només teníem uns dies de pràctiques puntuals i reglamentades.

—Com i quan va néixer Saba Nova?

—Jo cantava, des de l'any 1964, a la Capella Polifònica de Girona, que dirigia el mestre Viader. Tinc el goig d'esmentar-lo aquí com un altre gran fonament de la meua carrera; si abans he esmentat el mestre Civil com el sòlid origen del meu inici a la música, faig el mateix amb el mestre Viader en referència al cant coral en particular. Vàrem parlar amb ell i la meua amiga Esperança Pèlach, que també cantava a la Polifònica, sobre una coral infantil. M'hi vaig engrescar. Era el curs 1968-69 i vàrem reunir 17 nens i nenes, era com una secció infantil de la Capella Polifònica de Girona, amb uns quants fills dels nostres companys i algun nen alumne del Conservatori. Així va néixer la coral infantil Saba Nova. El nostre local d'assaig era al principi la Casa de Cultura i després el Conservatori de les Voltes d'en Rosés. Quan el mestre Viader es jubilà i a la Polifònica es produí el canvi de director, vam tornar a la Casa de Cultura i Saba Nova s'independitzà; per dir-ho gràficament, «marxà de la casa dels pares». Aleshores assumí la presidència de la junta de Saba Nova en Carles Bronsoms, i la secretària, Esperança Pèlach. Vaig continuar jo mateixa de directora, però em vaig retirar de Polifònica. Tot i que Saba Nova «marxà de la casa dels pares» vam continuar comptant amb el mestre Viader sempre que calia, i ens encoratjava amb la seva experiència i excel·lent amista.

—Ara, 37 anys després d'aquella fundació, quants nens han cantat a Saba Nova?

—Hi hem tingut uns dos mil nens. Ho dic en plural perquè, tot i que en sóc la directora, una obra així mai pot ser individual. En moltes ocasions les meves col·laboradores queden en la discreció més absoluta; Saba Nova ha

«Per la coral Saba Nova hi han passat uns dos mil nens. Tenim cantaires que fa quinze anys que hi són. Hem fet una comunitat de cant i d'entusiasme»

tingut sempre col·laboracions molt estimades i nombroses, impossible de ressenyar. Ara és una bona ocasió per publicar els noms de les actuals, i així també donarem a conèixer els diversos grups: Maria Àngels Custal s'encarrega d'un grup de 30 nens, de quatre a set anys, que es diu Juguem Cantant; ve després el grup de set a dotze anys, Els Mitjans, amb una quinzena de nens i se n'encarrega l'Esperança Pèlach i jo mateixa; el grup Juvenil reuneix les edats de dotze a setze, amb uns vint cantaires, dirigits per Jerusalem Gallego i la meua col·laboració; finalment, jo mateixa dirigeixo l'Adulta, que reuneix 35 cantaires, des de setze anys sense límit d'edat. Al principi admètiem els nens als set anys, però des de fa temps poden entrar ja als quatre anys, ateses experiències i estudis educatius que així ho aconsellen. Tot aquest treball, vertaderament comunitari, es mostra en la seva totalitat en els tradi-

cionals concerts de Nadal i Setmana Santa, quan tots els grups sortim a cantar conjuntament.

—Saba Nova va néixer, també, per nodrir de cantaires la Capella Polifònica de Girona?

—El mateix nom de la coral així ho indica. L'objectiu era prou clar: sensibilitzar la mainada de l'art de cantar i oferir una tècnica vocal bàsica per tal de poder formar part, un altre dia, de la Capella Polifònica de Girona. I com que estem parlant del temps real d'una generació, també és un goig poder comptar entre les nostres amistats els antics cantaires que, després del seu pas per Saba Nova i per la Polifònica, han triomfat en diversos camps musicals: entre d'altres, són Xantal Botanch, soprano concertista, amb un repertori que va de la música del sis-cents fins a l'actual; Maria Josep Callizo, soprano, cantant del cor de l'Auditorio Nacional de España; Jordi

Mestres, antic escolà de Montserrat; Xavier Mendoza, baríton, cantant d'òpera; Pili Sanz, directora de l'Acadèmia Adagio, professora de cant que junt amb Josep Fuster formen el cor Càmera Orfeo; Blanca Moreno, soprano, que resideix a Alemanya per ampliar estudis; Sandra Codina, cantant, i també Jordi Mas, tenor, que canten ara al Cor del Gran Teatre del Liceu de Barcelona.

—En 37 anys de Saba Nova, ha canviat la psicologia dels cantaires?

—És clar, el temps va canviant i els nois i noies també. Abans hi havia poques distraccions infantils i juvenils. Feia molta il·lusió anar a trobades, concerts i viatges. Ara ja «tenen» moltes coses, en tots els ordres. No valoren les il·lusions. Però els pares, si els agrada la música, poden transmetre entusiasme, i en tenim sort, i així ens envien nens i nenes amb un suport de sensibilitat i ells seran els qui aniran

continuant. El nostre desig és que només pleguin aquells que troben feina o estudis a fora de Girona; que ningú marxi per cansament.

—Teniu algun projecte immediat per donar a conèixer?

—Enguany tenim un projecte que ja l'estem realitzant. És un homenatge en tres fases dedicat a la memòria del mestre Francesc Civil, homenatge que la ciutat de Girona fa massa temps que encara li deu. Primerament Saba Nova ha dedicat el concert de Nadal 2005 a la música nadalenca del mestre. La segona jornada d'homenatge serà per Setmana Santa, a l'església del Mercadal, i dedicada a la música religiosa. Més endavant, a la cloenda del cicle, oferirem un concert de cançó popular. Seran així els recordatoris de tres modalitats musicals, conreades totes magníficament pel nostre recordat compositor.

—Quan es dirigeix una coral, les teves preferències personals de compositors et poden traïr? Aquelles preferències es poden notar en els concerts?

—L'acte de dirigir hauria de ser, ha de ser, com un esforç per obtenir que els intèrprets llegeixin correctament l'obra del compositor. Ara bé, qui dirigeix també es troba en situació de lectura i tothom té la seva pròpia sensibilitat. Jo mateixa, quan dirigeixo *L'emigrant* encara m'emociono i ho atribueixo al fet d'un ambient familiar, quan a casa sentíem cantar i cantàvem aquella inoblidable música d'Amadeu Vives amb lletra de Jacint Verdaguer.

—Quins són els teus autors preferits?

—Això és molt difícil i compromès. Però a veure, hi ha un preàmbul de bon dir: són els meus mestres, l'un Francesc Civil i l'altre Josep Viader. Quan dirigeixo el cant d'obres seves he de posar-hi el millor que tinc, és com una penyora d'agraïment per tot allò que varen fer per la meua carrera musical. En un altre ordre de coses, me n'agraden molts, és difícil pronunciar-se; passa també que els cantaires són pròpiament els qui et menen cap als compositors. Procuro escollir aquells amb qui els cantaires podran

gaudir i aprendre-hi a resoldre dificultats tècniques. En aquest sentit hem d'esmentar Francis Poulenc, Anton Bruckner, Verdi, Mozart, Vitoria, i el gran bloc de la cançó popular catalana. Que consti, també, que una part de cançó popular catalana presenta notables dificultats, com per exemple les obres compostes o harmonitzades pel mestre Francesc Civil.

—Quines són les teves millors satisfaccions a Saba Nova?

—Haver pogut continuar fins ara, a 37 anys de la fundació, i participar de les satisfaccions que aquí hi han trobat els cantaires. Són vivències i records molt íntims quan veus que et reconeixen el treball i l'amistat que han viscut a la coral. Entre tots hem fet una bona comunitat de cant i d'entusiasme. Tenim cantaires que fa quinze anys que hi són; alguna cosa ens diu, a tots plegats. A l'últim concert de Nadal, quan va finalitzar varen pujar a saludar-nos i felicitar-nos una vintena d'antics cantaires, molts ja pares dels actuals, i aquests moments els conserves molt endins. A la crònica hi ha un fet entranyable: Saba Nova va tenir una coral filial, Amaril·lis, en els primers temps de la nostra història. Hi havia un grup de noies que, en fer-se grans, els recava de deixar el caliu on havien crescut i varen formar Amaril·lis, que va dirigir Montserrat Comadira i agrupava quinze noies. Amaril·lis va durar fins a la creació de la secció juvenil de Saba Nova i la mixta actual.

—I els moments durs, quins són?

—Quan et plega un cantaire i no saps per què, i no és amb motiu de marxar a estudiar ni per trasllat familiar. Llavors et pots preocupar per si tu no has donat prou allò que hi venien a buscar. Acostumem a tenir nois i noies molt promocionats, i els ajudem a ser-ho, perquè han de coordinar els seus

«És tot un repte educar els futurs mestres de la pedagogia musical que després hauran de transmetre a l'escola»

estudis a escoles i instituts, feines laborals i pràctiques d'esport i d'altres amb l'assistència puntual als nostres assaigs. També he de dir que a vegades algun, després d'un temps, ha tornat a entrar i et satisfà molt.

—Com es recluten els nens d'una coral?

—Els pares ens els porten. Com que no és un ensenyament obligatori, els pares han de posar-hi voluntat. La participació del nen, amb la constància i puntualitat que demanem, depèn dels pares. També nosaltres mateixes fem les nostres captacions de cantaires. I a més, hi ha una successió natural, perquè ja tenim a la coral molts nens i nenes que són fills d'aquells cantaires amb els qual vàrem fundar Saba Nova.

—Sempre afinen, els nens?

—No, però n'aprenen. El mateix quant a ritmes, compassos i la resta. És un dels ensenyaments del mestre Viader que recordo millor: «Ja afinaran». I així és. Si un nen no afina prou el situes estratègicament, a la coral, envoltat de nens que ja afinen i ell acabarà fent-ho. Aquest és un tema objecte d'estudi per part dels investigadors de la música i de la pedagogia: resulta que si l'ambient familiar infantil és propici a la música, l'infant queda, diguem-ne, programat per a la música. I s'ha arribat a saber que si la mare gestant té costum de cantar, el nadó rep una predisposició especial per a la música.

—Tots els nens són aptes per cantar en una coral?

—Sí, gairebé tots. Una altra cosa seria si preguntéssis per ser solistes.

—Hi ha una projecció europea de Saba Nova que cal donar a conèixer.

—La nostra entitat està federada al Moviment Coral Europeu. Assistim a unes trobades de «Setmanes cantants» on es treballen unes obres determina-

des durant uns dies amb directors diferents i al final donem el gran concert totes les corals assistents. A vegades ens reunim 300 cantaires. També celebrem, cada tres o quatre anys, «Europa Cantat» i ens podem trobar encara amb més gent, com la celebrada a Nevers, França, l'any 2000. Va ser memorable la participació a «Euro-treff», una trobada de corals i orquestres, a Radstad, Alemanya, quan l'any 1990 Saba Nova va ser seleccionada per la Generalitat de Catalunya. El 1992 vàrem ser presents a la trobada de Bruges, Bèlgica; i el 1996 a la de Loughboroug, Regne Unit. L'any 2004 vàrem ser presents a Eslovènia.

—Què s'aprèn a les trobades internacionals?

—Aprènem a treballar obres de gran envergadura, com el *Requiem* de W. A. Mozart, el *Gloria* de J. Rutter, la *Missa núm. 2* de F. Schubert, entre d'altres, i amb grans directors, com Pierre Cao, Josep Prats, Malcom Goldring, C. Van Bouvelen i uns quants més. Una trobada és una experiència musical, humana i social. S'hi adquireix l'esperit d'equip. Hi ha també el valor afegit que la coral, la nostra, viatjant en autocar queda més cohesionada, la convivència es reforça

perquè les llargues hores de camí agermanen el grup; si viatgéssim en avions de baix cost i viatge curt aquesta funció no es compliria.

—Les corals de les comarques gironines tenen algun tipus de relació entre elles?

—Efectivament, l'any 2003 es va constituir l'Agrupació Coral de les Comarques de Girona amb la voluntat federativa que tothom ja coneix en d'altres àmbits. És a dir, aplegar esforços de les diverses entitats que comparteixen objectius, intercanvi d'experiències, foment —i a vegades recuperació— del cant coral de Catalunya.

—Més objectius?

—Facilitar la superació individual i de conjunt, millorar la qualitat organitzativa de cada coral, promoure la relació oberta, compartir recursos de formació contínua, cursos i seminaris, esforç comunitari de descoberta d'autors i repertori, realització d'activitats corals en col·laboració, com trobades i concerts. Tot aquest programa requereix, ja es pot suposar, un plantejament de cooperació econòmica totalment necessària, amb recursos que podran venir de vies internes o d'aportacions alienes.

–El nucli de l'agrupació, quantes entitats el formen?

–L'Agrupació Coral de les Comarques de Girona aplega seixanta corals, entre infantils, juvenils i adults.

–Des de la teva llarga experiència pedagògica, ¿com has vist que es considera i es desenvolupa l'ensenyament de la música?

–S'ha passat per diferents etapes. Per parlar només dels últims anys, podem dir que un fet negatiu a l'ensenyament és que es canvien les normatives educatives segons el color polític de cada moment, i això succeeix massa sovint. Per exemple, l'entrada en vigor de la LOGSE ens va portar l'especialització de la música a la carrera de Magisteri a través de les facultats d'educació i psicologia, i just ara, quan es poden començar a veure els primers fruits, ja es parla que desapareixerà quan entri la nova legislació d'adaptació a l'espai europeu. Quant a l'ensenyament de la música a nivell professional, penso que la manca d'una titulació oficial en finalitzar els estudis de grau professional –com és el cas dels alumnes del Conservatori de Girona– és un greuge molt negatiu per a la carrera musical, ja que només tenen sortida professional els que segueixen els estudis de grau superior a Barcelona, sigui a l'Escola Superior de Música de Catalunya o, en l'àmbit privat, el conservatori del Liceu. Aquests estudis de grau professional, de sis anys de durada com a mínim, tenen una càrrega lectiva important: llenguatge musical, harmonia, dos instruments, música de cambra, cant coral i d'altres. I tot això els alumnes ho han de compaginar amb els altres estudis generals. Queda clar, doncs, que aquí hi falta un reconeixement, cosa que ocasiona una desmotivació mai desitjable. Aquest és un camp prou important perquè tota la societat s'hi impliqui molt més.

–Quin és el valor de la música al món de l'educació?

–Sense por d'equivocar-me puc dir que té una funció educativa que permet adquirir, fins i tot més enllà de la música, coneixements enriquidors dels valors humans de sensibilitat, emotivitat, estimació del país, apreciació de la bellesa, respecte per als altres, i molts més. La música és un art meravellós i sobretot quan s'expressa amb cant té el valor afegit de la poesia. M'agrada recordar que la síntesi de tot això ho cantem en una cançó de Beckerath: «sense música no hi ha vida, sense vida no hi ha música». Però aquest país nostre no valora prou la música. Els nivells d'Àustria i Alemanya, per dir només dos exemples, ens queden molt lluny. Ja s'avança, però a poc a poc. D'entrada, la música ha de comptar amb la circumstància que el seu estudi s'ha de compaginar amb altres, com batxillers, estudis superiors i altres, perquè la realitat i l'experiència diuen prou bé que molts alumnes brillants de música, fins i tot n'hi ha molts, han hagut d'emigrar si pretenen viure de la música. I

aquesta situació que he descrit es refereix concretament a tot l'àmbit de Catalunya. A la resta de l'Estat no és tan negatiu; per entendre'ns, podríem posar l'exemple de les autopistes i carreteres: a Espanya són millors que a Catalunya.

–El cant coral a Catalunya té una història llarga i densa. Se'ns ha explicat que les corals havien donat cohesió als moviments socials; que eren, doncs, un patrimoni cultural de la nostra memòria col·lectiva. Continuarà essent així?

– A la història dels últims segles, certament, hi és molt present el fet associatiu que suposen les corals. Hi figura, per exemple, Anselm Clavé, creador a la meitat del segle XIX dels Cors, que hem sentit explicar sempre que «va treure els homes de les tavernes». Una repassada general ens faria memòria de fets i noms gloriosos com l'Orfeó Català, fundat el 1891, de categoria reconeguda. Parlaríem també de la Coral Sant Jordi, d'Oriol Martorell, que a més d'extraordinari director i pedagog va obrir el moviment coral a Catalunya i va connectar l'enllaç amb les realitats foranes, com ara «Europa Cantat».

–I als començaments històrics de les corals no hi figuren dones.

–És explicable, diguem-ho així. Falta molt encara per iniciar-se la promoció de la dona, que no podia sortir de casa sola per anar als assaigs, a les dones no els era permès de pujar als cors de les esglésies a cantar, ni es podien asseure als setials dels cors de les catedrals. La gran entrada femenina a les corals es produí després de la Guerra Civil Espanyola.

–Torno a la pregunta de si sabrem continuar aquest patrimoni. Quin moment passen ara les corals en general?

–No és gaire bon moment per a les corals de Catalunya, incloses les de

«No és gaire bon moment per a les corals de Catalunya. A Girona no és previsible cap avanç, per la poca atenció d'entitats i institucions»

Barcelona. És forçosa una comparació: a la resta de l'Estat espanyol van millor. A Madrid, per exemple, tenen cinc corals professionals, que són el Coro del Auditorio Nacional, el Coro de la Comunidad de Madrid, el cor de Radio TVE, el del Teatre de la Zarzuela, i el del Teatro Real, amb totes les proteccions de les institucions. A Barcelona ciutat crec que només hi ha el cor de la Cambra de l'Orfeó Català, amb categoria de semiprofessional, i el cor del Gran Teatre del Liceu de Barcelona, professional, però és entitat privada. A Girona, cap ni un, i no és previsible cap avanç en aquest sentit, per la poca atenció d'entitats i institucions. El moment actual ha de fer rumiar. Els canvis sociològics són cada vegada més interactius. L'activitat de les corals, fins ara, era una obra altruista, però a la societat en general ja s'observa que estem envoltats de treballadors socials amb feina remunerada. El voluntariat, del qual tant es parla oficialment, ha de remoure fonaments, amb propòsit de reconstrucció, si cal. La gent de la meua generació hem fet col·laboracions de tota mena, per

exemple al Secretariat de Corals Infantils de Catalunya (SCIC), que representava desplaçaments i assistència a reunions i estades a vegades ben lluny, tot en pla voluntari. D'ara endavant sembla que l'entorn social, començant pel familiar, potser desaconsellarà als joves de realitzar massa activitat amb compromisos importants i gratuïts, com els que exigeixen les corals. També és lògic que quan s'assoleix la professionalitat aquesta pugui ser remunerada.

—**El país té fama de ser associatiu i voluntariós.**

—Sí, però cal vigilar, no es pot viure d'aquesta renda del renom.

—**Aterrem més encara a la realitat: al darrere vostre no hi ha unes institucions que promocionen la cultura?**

—Aquesta és la qüestió. Es detecta una dispersió. Als pobles tot és més proper, més cohesionat; si tenen una coral de la parròquia, posem per cas, o d'alguna associació, reben l'estimació i l'escalf necessaris. Ara parlo de Girona: notem signes de disseminació, de diversificació, quant a les atencions

que han d'ajudar a viure. Avui els programes de festes i celebracions de tota mena van plens d'altres activitats de cultura popular que poden créixer amunt, a places i carrers, o que cremen enrenous fogosos. Ja ens entenem, veritat? Pel que fa a Saba Nova fins fa poc celebraven cada any unes trenta actuacions o concerts; ara només se'ns sol·licita dues o tres vegades l'any. El local d'assaig el tenim gratuït a l'Auditori Josep Viader, Casa de Cultura, no sé pas on podríem anar més. A Girona, Saba Nova, amb 37 anys d'existència, ara no és coneguda i estimada degudament perquè si una coral no canta en públic no es coneix. Necessitem actuacions per viure i desenvolupar-nos. Només podem sortir a Europa, per relacionar-nos i aprendre, si la situació econòmica ho permet. Les famílies i els mateixos cantaires ja col·laboren; per exemple, l'any 2004 vàrem anar a Eslovènia a participar d'uns dies de formació i d'esbarjo; doncs bé, cadascú va posar-hi tres-cents euros de la pròpia butxaca. Altres corals ens parlarien de problemes idèntics als nostres. Aquí, aquest moviment està deixat de la mà de Déu.

Les preocupacions quotidianes i punyents del moviment coral poden ser interpretades com un compàs d'espera, tot desitjant més atenció per a un futur immediat. Poden portar també, aquestes inquietuds, cap a l'alçament més encoratjat de les batutes rectorres. Batutes, volem dir, tant de les corals com de la mateixa societat civil. La flama de totes les vocacions enceses ha de continuar il·luminant la partitura històrica i sempre esforçada del cant coral a Catalunya.

Jordi Dalmau

